

על פני הימים שפו השבוע ספירתה: אונות הצי הישראלי, שצוותותיהן הכריזו על שבתות רעב, כמחאה נגד שליטת זכותם להצביע בבחירות לכנסת ולהשתתף בעיצוב פני מדינתם.

סיפור הימאים מקפל בתוכו את כל אופיו של המישטר הקיים:

- מן הימאים נשללה זכות יסוד אורחית.
- הממשלה רימתה את הימאים. הובטח להם כי העול יתוקן בעוד מועד. ההבטחה הופרה בגלוי, כמו עשרות הבטחות אחרות של ממשלת-אשכול והממשלות שקדמו לה.
- הבר כולו נבע מקנוניה של המפ' לנות. אף שכולו שילמו מס-שפתיים לעקרון זכות-הבחירה של הימאים, לא היתה אף אחת מהן מעוניינת בכך ברצינות. כולן חששו מן הימאים.
- את המחיר שילמו חברות האוניות, שאוניותיהן הושבתו. מכיון שצייס מתי קיימת על חשבון הציבור, ישלם את ה- מחיר האורח.

עוול ואיוולת. אולם מעבר לציבור הימי אים, מודקרת בעיה גדולה עוד יותר: זכות הצבעתם של כלי הישראלים בח"ל.

גם בכך מתגלית דמותו של מישטר:

- איש במדינת ישראל אינו מאמין ביושרו הציבורי של משרד-החוץ. לכן לא היה איש מוכן להפקיד בידי שגרירי ישראל את הפיקוח על הצבעת ישראלים בחו"ל — כנהוג בכל שגרירויות ארצות-הברית, למשל. שירות-החוץ היה כפוף מיום היחסו לשרים מפא"י, והוץ כמחמה קישוטים קוסי-מטיים הוא מורכב על טהרת אנשי-שלטון.

איש גם אינו מסוגל להחליט כיצד לנהוג בישראלים בחו"ל. לפחות חלק מהם הם יורדים, המחוקקים בדרכונים ישראלים מבלי לשתף את עצמם בגורל המדינה. חלק מאלה השתמש בדרכונים לעסקים שחורים. אולם רוב הישראלים בחו"ל הם אורחים נאמנים, הנמצאים שם למטרות לגיטימיות בהחלט: סטודנטים, מתמחים, מומחים.

אם ישראל רוצה להיפטר מן היורדים — עליה לבטל את דרכונותם. אולם שלילת זכות-ההצבעה מן הסטודנטים, למשל, היא לא רק עול ותסא נגד המוקראטי, אלא גם איוולת. המדינה מעוניינת לקשור צעירים אלה אליה, לשתף אותם בגורל המדינה. שלילת זכות-ההצבעה היא דחיפה ראשונה לגיתוקם מן המדינה — ולירייה.

כל זה לא יכול היה לקרות אילו היתה לישראל חוקה. אולם עצם הצורך בחקיקת חוקה זו הוא אחד נספעי-המחלוקת בבחי רות אלה. הימאים, המניפים את דגל ישראל בעולם, אינם זכאים להשתתף בהן.

לכן מציעים ימאי ישראל בדרך היחידה שנותרה — עלידי שבתיה.

בחירות

אמר זאת בערבית

אם האורח העברי נושט שהמבלגות הגיעו לשיא השגעון בתעמולה לבחירות ברחוב העברי — הוא טועה. כי השגעון האמיתי מתנהל ביישוב הערבי, שם הופעלו במערכת הבחירות לא רק המודעות והנואמים, כי אם גם כלי-לשון קללות בוטות, שינים, נאציונל ושותה, איזום וכל לילכוך אפשרי אחר.

לאנשי המערך ברחוב הערבי אין בכלל מתחרה בניבול-פה והשמצות. חוק לשון הרע יכול היה לפועל במלאו הקיטור נגד אנשי המערך, לו רק היה למושמצים הזמן הדרוש לספח במשפטים. דור-שבועון המערך בשפה הערבית דיו להשליך לבית-הסוהר עשרות מפעילי המערך, החל בעסקן הכי קטן וכלה בגייס כל אבא חושי. הממונה על התעמולה ביישוב הערבי, אמנון לין, הקומוניסטים משתפים פעולה עם כנו-

פיות הרוצחים, היתה כותרת שיגרת-היה שעתון המערך בערבית נתן ליריעה בת, סופר, שהקומוניסטים של וילנר-טובי "משת" פים פעולה כביכול עם אל-פתח.

אך בעול שעתון המערך האשים את (המשך בעמוד 12)

האם אפשר לנהל חברת תעופה כמו גודו בצבא?

אפילו

הפקידים מתמרדים

אבות למשפחות. אחת התוצאות: פחתו באופן ניכר מספר המבקשים ראיין אצל אלכסנדר. אבל מספר התלונות ומידת הר התמרמרות גדלו לאין שיעור יותר מאשר היה בעבר.

אילו שכרה חברת אלעל מומחה לשיבוש יחסיאנשי, לא היה מציע שיטה יעילה יותר.

בתיבות שר העובדים
חד עם השינוי בטיב הניהול, הל שינוי גם בטיב ועד העובדים. לפני שלוש שה חודשים נבחר ועד חדש. אי-אפשר לומר בבטחון גמור, שחברי ועד זה לא ילכו — כולם אי מיקצתם — בדרכי כמה מן הוועד דים הקודמים, ויימכרו אף הם להנהלת ה-חברה. אבל עובדה היא, שבינתיים יש לפקד די אלעל — ועד הנלחם למען האינטרסים של העובדים.

בכל מקי-עבודה נורמאלי, הפו ניצר מצב, שתעד העובדים מסוגל להפעיל לחץ ממש על הנהלה. זו היתה או מתפשרת עם התעד, או פונה למחלקה לאיגוד המקי צועי בהסתדרות. אולם אלעל אינה עסק נורמאלי, מהרבה בחינות — ובוודאי לא מן הבחינה הזאת. כל עוד היו הועדים מוכנים לשתף פעולה, שיחקה הנהלה את המישחק

הועבר לתפקיד אחר, ורודאי התמנה סוף סוף לראש המיבצעים של החברה.

מומחה לשיבוש יחסים

רשרת הפיקוד לא נפסקה במישור של אל-ף-מישנה. אחרי טורין נכנס סגן-אלוף ראיבן אלכסנדר, לתפקיד מנהל המגנון. גם למינוי זה ביקש החעד להתי נגד, מאחר שהיה מועמד אורחי אחר. אך המינוי בוצע, ואחריו מונו גם רבי-סרנים וסגנים.

גם בשעת ריתחה, לא טענו הפקידים כי הקצינים האלה חסרי-כישרון מינהלי. אבל, הצהיר אחד מחברי הועד שלהם, "הם יכו לים להיות מנהלים טובים בצבא. לא כאן, בייחוד כשהם מנסים להשליט כאן שיטת-נהל ומישמעת של יחידה צבאית. זה הורס אותנו לגמרי."

בראש וראשונה נהרסה כל ריקמת יחסי האנוש. כל חברה גדולה בעולם מעסיקה מומחים כשטח זה, אשר כל תפקידם ליעץ להנהלה כיצד לספח יחסים תקינים עם ה-עובדים. כי ברצונם הטוב של העובדים תלוי גורלה של כל חברה. הם יכולים לעבוד ולגרום הפסדים, והם גם יכולים לעבוד וליצור רחמים. בייחוד נכונים הדברים לבי חברה כמו אלעל.

אם בגודו חיל-רגלים יכול המפקד להקשיח את לבו לבעיותיו הקטנות של הטוראי, אין הדבר חייב באכרח להביא לאסון. שכן החייל עצמו יודע, כי לשירותו יש קץ נתון: כראש. הוא יגמור את החודשים שיש לו לשרת באותה יחידה, ואז יעבור ליחידה אחרת, או שהמפקד יוחלף, או שהוא עצמו ישתחרר לשוב לחיים האזרחיים. אולם בחברה כמו אלעל, רואה העובד את כל עתידו, אם משהו מפריע לו, אם הממונה עליו מתעלם מבעיותיו, אין אותו פקיד יכ ל להתנחם במחשבה, שבעוד כך וכך חודשים תבוא הגאולה והוא ייפטר מכל בעיותיה של אלעל. היא נמצא בחברה מתוך הנחה, כי ימשך לשרת בה שנים רבות — ואולי עד סוף הקאריירה שלו.

אם אנשים כאלה מקבלים את ההרגשה שהם טוראים דפ-קים, מצטבר בקרבם חומרי נפץ מסוכן, העלול להרוס את החברה, או לפחות לפגוע קשות ביכולותה וברוחותיה. דוגמה מני רבות: עד להתבססותו של אלכסנדר בראשות מחלקת המגנון, היה נהוג כי מדי יום ששי מקבל מנהל המגנז נזון כל עובד המבקש בירוה, או הרוצה להתלונן. נהוג זה לא בוטל, אלא שעתה חייב עובד כזה להגיש תחילה בקשה לממו-נה עליו, בה היא מבקש את אישור ה-ממונה לפגישה עם מנהל המגנון. הוא גם צריך לציין בפני הממונה עליו, מדוע היא מבקש לראות את מנהל המגנון. בדרך כלל, זה על מנת להתלונן על אותו ממונה עצמו, או על תוצאת אחת מהחלטותיו. רק לאחר שהממונה המליץ על עריכת ה-פגישה, נאות מנהל המגנון להחליט אם לראות את האיש או לא. אם החליט בחיוב — מונחת לפניו, לפני הפגישה, חתת-דעתו של הממונה על אותו איש, עוד בטרם הסי-פיק זה לפתוח את פיו.

בדיוק כמו בצבא, גם התוצאה היא בדיוק כמו בצבא: המפקד הגבוה כועס על הטוראי המעז להתקומם נגד חוליית-הפיקוד הנמוכה יותר. המפקד הגבוה נזוף במתלונן (או מתעלם מתלונתו) מחפה על הממונה. ייתכן שזה בריא בשביל שרשרת-הפיקוד בצבא. אבל זה בהחלט אינו בריא לניהול חברה אזרחית, כאשר מזוכר בבעלי-מקצוע.

חברת התעופה הלאומית כבר היו שלוש שבתות של צתתי-האחזיר. לפני שבוע שבתו גם הסכנאים. אבל עד כה לא השמיעו הפקידים של אלעל אף ציוץ אחד נגד הנהלת החברה. להיפך: כאשר שבתו בשעתו הטייסים, גינו הפקד דים את השביתה. הם אף עזרו לשוברי-השביתה השכירים, שהובאו מאנגליה, לה-טיס את המטוסים.

השבוע הושמע הציוץ הראשון. ולא סתם ציוץ — כי אם צפירת-אזעקה חדה. המכ" שרת שביתה חסרת-תקדים ב-17 שנות קיומה של החברה. נציגיהם של 1200 ה-פקידים בא-לעל הכריזו, שגם הם אינם מרוצים מן הנהלה. המעגל, שנפתח עלי-ידי הטייסים, הושלם: עתה מכריזים כל סוגי העובדים של החברה, כי משהו רקוב הנהלת אלעל.

מה גרם לשינוי הפתאומי? מה המריד את הפקידים הנאמנים והשקנים?

קצין מביא קצין

ל מי ששירת פעם בצבא יודע, כי אין יחידה שאנשיה אינם מנסים בצורה זו או אחרת להתקומם נגד הפוסים ה-ניקשים של המישמעת הצבאית. את חברת אלעל מנהלים, מזה למעלה משנתיים, לפי מתכונת של גודו בחיל-הרגלים. אולם אם בצבא יכולים המפקדים להתגבר על תסיסת חייליהם בעזרת שוט העונשים, אי-אפשר ל-עשת זאת בחברה מיסחרית גדולה.

מבחינה זאת, חובה לעקוב מקרוב אחר ההתפתחות בא-לעל. כי בחברת-ענק זו הועמדה לנסיון היתאוריה, כי את הבעיות הסבוכות של המשק האזרחי יכולים לפתור קצינים מלאי-מרץ.

הקצין הראשון, שקיבל תפקיד בכיר ב-הנהלת החברה, היה האלוף יצחק בן-אריז. אולם הוא לא היה כזה במעמדת-הפיקוד שלו, ורק כעבור שנים ארוכות נתחספה אליו תגבורת של קצינים, הפעם היו אלה כולם קצינים של חיל-האחזיר, שקיבלו חופשה מן השירות. שיטת צירופם לחברה האזרחית: כל קצין הביא אחריו קצין שעבד תחת פיקודו בחיל-האחזיר.

הח ליה החלה עם בראשונה בשרשרת זו היה אלוף-מישנה שלמה להט. לא נמצא בכל החוגים המקצועיים מי שהטיל ספק, כי להט היא איש-אחזיר טוב. רבים אף קיה, כי יחלף סוף-סוף את בן-אריז, ויצליח לתקן את היתכסים המתוחים, השוררים מזה שנים רבות, בין הנהלה לבין צתתי-האחזיר. אך תקחת אלה התבדו.

הצרה החלה עם הקצינים הנוספים שלהט שאל מחיל-האחזיר. ההתנגשות הראשונה בין לובשי-המדים-לשעבר לבין המגנון ה-אזרחי באה כאשר ביקש להט למנות את ירדו, אלוף-מישנה קלמן טורין, לתפקיד סגן המנהל הכללי למיבצעים. ועד העובדים התי נגד למינוי. טעותו: לתפקיד זה יש מועמד טבעי, בני וידאי, אשר גדל בתוך החברה והוכשר במשך שנים קראת השעה בה יצטרך לקבל לידינו את המחלקה הזאת.

להט לא היה כל קושי להתגבר על הנהגות הוועד. כי ועד הפקידים בא-לעל היה תמיד ועד נוה להנהלת החברה. חשוב יותר: בוועד שולטים לא העובדים, כי אם תא מפא"י. להט, שהוכיח את עצמו מאוחר יותר כפעיל של מפא"י, כינס את התא וקבע כי קלמן טורין חייב להיכנס לתפקיד הפנוי. החלטת התא הייבה את הוועד, ו-קלמן טורין קיבל את התפקיד. רק באיחור של שנתיים הוכח כי הוועד צדק: טורין

משד ונציג "אריעל" טורין אהבים את החברה, שנואים את ההנהלה

הועמידה פנים כאילו יש לחעד מה למר בעניינים החשובים הנוגעים לעובדים. אולם משנבחר ועד עצמאי, החליטה הנהלה ל-צפצף עליו. כאן ניצבה לידה בת-הברית ה-גדולה שלה: ההסתדרות. לא רק מפני ש-ההסתדרות הפכה מזה שנים לבת-ברית של מעבידים רבים במדינה, אלא מפני שהיא עצמה שותפת בחברת אלעל, ועל כן הינה גם מעבידה של הפקידים.

קשה מאוד לירוחם משל, ראש המחלקה לאיגוד המקצועי, לחסום בקלמן טורין, המייצג את ההסתדרות כלפי עובדי החברה על כן, כאשר היפיע השבוע נציג הוועד הפועל באסיפה של הפקידים, יכול היה רק בקושי לדבר, כמה מהנוכחים יתפרצו ל-עברו, רצו לסלקו בכוח מהאסיפה.

כמו מרד הימאים

שק חשוב בידי הנהלה הן הסוכרי יות", שהיא יכולה לחלק לעובדים שהיא רוצה ביקרם. אלה הן ההצבות לחו"ל. על פי תקנון העבודה, יכולה החברה לע-שות זאת רק כתיאום עם הוועד. אולם אין (המשך בעמוד 12)